

УДК 811.161.2

Мовознавство

**ПРИЧИНИ МОВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ОПОВІДАННІ
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО «ПОДАРУНОК НА ІМЕНІНИ»**

Марченко Т.А.

кандидатка філологічних наук,

доцентка кафедри іноземних мов, Сумський національний аграрний

університет, вул. Г.Кондратьєва, 160, Суми, Україна

orcid.org/0000-0002-2694-5315

tetiana_march@ukr.net

У статті розглянуто питання мовних трансформацій в оповіданні Михайла Михайловича Коцюбинського «Подарунок на іменини» (1912 р.) різних років видання: початку (видання 1930 року) та кінця (видання 1988 року) ХХ століття. Досліджено фонетичні, граматичні, лексичні та синтаксичні особливості, притаманні як повному, так і скороченому, цензурованому варіантові оповідання. У процесі проведеного лінгвістичного аналізу виявлено значну кількість розбіжностей. Фонетичні, граматичні, лексичні та синтаксичні зміни класифіковано до окремих груп, що спрощує сприйняття фактичного матеріалу. Найбільші групи мовних трансформацій становлять фонетичні та граматичні зміни, синтаксичні розбіжності несуть не лише різне мовне навантаження, але й стилістичне. У монологіях та діалогах показано вплив синтаксичних змін на емоційне сприйняття художнього тексту. Усі мовні трансформації можуть бути використані на сучасному етапі переосмислення та укладання українського правопису. Етимологічний аналіз окремих лексем зумовлено необхідністю дослідити мотивацію цензурування оповідання, чому також сприяло використання різних словникових дефініцій. Оскільки проаналізовано художній твір, то невід'ємними частинами дослідження стали елементи літературознавчого аналізу (у цій статті – опис образу матері); запропоновано продовжити

дослідження цього твору з боку психолінгвістичного, філософського та соціологічного аналізу. Обсяг цензурованого матеріалу для такої малої художньої форми було окреслено як надлишковий, що нівелює автентичність, милозвучність української мови, заперечує засади евфімізації у мові, руйнує творчий авторський задум; не сприяє повноцінному глибокому сприйняттю всього твору. За допомогою словникового аналізу з'ясовано хибність вибору окремих лексичних одиниць. Ілюстративний матеріал подано послідовно: спочатку у виданні кінця століття, а потім – початку століття, що було спричинено великим обсягом усіченого тексту протягом цензурування. З'ясовано питання щодо впливу правописних норм російської мови на цензурування тексту у виданні для дітей 1930 року.

Ключові слова: *цензурування, мовні трансформації, видання твору, фонетичні розбіжності, лексичні одиниці, лінгвістичний аспект, застаріла лексика, розмовний варіант.*

THE CAUSES OF LANGUAGE TRANSFORMATIONS IN THE STORY OF MICHAEL KOTSUBYNSKYI “A GIFT FOR A BIRTHDAY”

Marchenko T.A.

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor of Foreign Languages Department,

Sumy National Agrarian University, H. Kondratieva str., 160, Sumy, Ukraine

orcid.org/0000-0002-2694-5315

tetiana_march@ukr.net

The article considers the issues of language transformations in Mykhailo Mykhailovych Kotsubynskyi's story «A Gift for a Birthday» (1912) of different years of publication: the beginning (1930 edition) and the end (1988 edition) of the XX century. The phonetic, grammatical, lexical and syntactic features inherent in both full and abbreviated, censored version of the story are studied. In the course of the linguistic analysis a significant number of discrepancies was revealed. Phonetic,

grammatical, lexical and syntactic changes are classified into separate groups, which simplifies the perception of factual material. The largest groups of language transformations are phonetic and grammatical changes, syntactic differences carry not only different language load, but also stylistic. The monologues and dialogues show the influence of syntactic changes on the emotional perception of an artistic text. All language transformations can be used at the present stage of rethinking and compiling the Ukrainian spelling norms. The etymological analysis of individual tokens is due to the need to investigate the motivation for censoring the story, which also contributed to the use of different vocabulary definitions. Since the work of art was analyzed, the elements of literary analysis became an integral part of the study (in this article – a description of the mother's image); it is proposed to continue the study of this work by psycholinguistic, philosophical and sociological analysis. The amount of censored material for such a small art form as a story was outlined as excessive, which eliminates the authenticity, melodiousness of the Ukrainian language, denies the principles of euphemism in the language, destroys the creative author's idea; does not contribute to a full-fledged deep perception of the whole work. Vocabulary analysis reveals the incorrectness of the choice of individual lexical items. Illustrative material is presented sequentially: first in the end-of-century edition and then at the beginning of the century, which was caused by the large amount of truncated text during censorship. The question of the influence of Russian orthographic norms on the censorship of the text in the children's edition of 1930 has been clarified.

Key word: *censorship, linguistic transformations, work publication, phonetic differences, lexical units, linguistic aspect, outdated vocabulary, colloquial variant.*

Постановка проблеми. Творчість Михайла Коцюбинського, багатство мовних засобів вираження думки і на сьогодні становить інтерес як з погляду літературознавчого, так і з позицій вивчення рідної мови. Сучасне сприйняття творчості автора може розглядатися у багатьох площинах: літературознавчій, лінгвістичній, психолінгвістичній, психологічній, що відповідає вимогам часу. До того ж на сьогодні є потреба у реконструкції українського правопису, який

поетапно за радянського періоду припасовувався до правил та норм російської правописної системи. Саме аналіз видань різних років творів українських класиків може сприяти відновленню втраченого, поверненню до автентичності та встановленню історичної правди у лінгвістичному аспекті. До аналізу творів М.Коцюбинського зверталось багато дослідників: С. Єфремов, В. Зотова, О. Ковальчук, О. Кульбицький, Т. Лазанська, А. Лахманюк, Я. Поліщук та ін., у дослідження яких проаналізовано як творчість М. Коцюбинського, так і описано його особистість, долі його дітей тощо. Актуальність цього дослідження полягає у новому погляді на оповідання М. Коцюбинського «Подарунок на іменини», зумовлена аналізом різних видань цього твору 1988 та 1930 років, обсяги та зміст яких суттєво різняться.

Мета статті – показати трансформації мовного матеріалу (фонетичних елементів, окремих лексичних одиниць, правописних норм, синтаксичних особливостей) у виданнях 1988 та 1930 років у текстах оповідання М. Коцюбинського «Подарунок на іменини», а також окреслити психолінгвістичний аспект дослідження цього твору письменника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Предметом дослідження стали два тексти одного оповідання «Подарунок на іменини», які було видано в різні роки (1988 та 1930). Варіант оповідання 1930 року надруковано видавництвом «Українській робітник» у Харкові з поміткою: «Державний Науково-Методологічний Комітет Наркомосвіти УСРР дозволив до вжитку по книгозбірнях установ соцвиху за № 507 з 1 серпня 1929 р.», оповідання опубліковано у серії «Дешева дитяча бібліотека» накладом 20180 примірників на 31 сторінці. Вже власне пояснення до видання свідчило про цензурованість цього твору, адаптацію до дитячого сприйняття. Цензурування того періоду полягало у вилученні частин речень, цілих фраз, абзаців, заміна грубих або лайливих, на думку цензора, слів. До вилучених або усічених цензурою уривків увійшли такі: *«Суконний комір тер шию, а кітель ще й досі перуть!.. Вони пе-е-руть!..»* [3, с. 259]; *«Бардачні звички!... Згадав! Ну, і була в бурдеї, але потому вони законно звінчалися. Хіба з неї не вірна жінка? Раз,*

правда... Так коли б не вона, коли б не пішла на ніч до поліцмейстера, ким би й досі в писарчуках... А тепер – надзиратель. Дорю в гімназії учать, і сама казначейша у них буває... Кров заливала Сусанні шию, і тільки зморишки на шиї білили, як крейдяні. Вона сердито вийшла з кімнати» [4, с. 260]; «...колихнувши важкими грудьми, і всім м'яким тілом, як тістом, що вилізло з діжки, навалилася на подушку» [4, с. 261]; «Обурилась палко Сусанна, теж од напруження мокра під хмарою пишних муслінів» [4, с. 262] – «Обурилась палко Сусанна» [3, с. 9]; «Опустилась на поміст серед білих хвиль сукні, і під важкими грудьми у неї сухо затріщала пружина» [4, с. 263] – «Опустилась на поміст серед білих хвиль сукні» [3, с. 10]; «Він теж з скрипом чобіт присів біля жінки, мало не задихнувшись од солодкого запаху пудри з її лиця» [4, с. 263] – «Він теж із скрипом чобіт присів біля жінки» [3, с. 10]; «– Прийми свій хвіст! – нетерпляче гукав на жінку, коли пароходик ткнувсь носом в її спідницю. – Розсілась!..» [4, с. 263]; «Сусанна сиділа щаслива, одкривши зіпсовані зуби, вся в тінях од широкого кола волосся, на дві третини чужого» [4, с. 263]; «Він вже кричав і своїм криком вганяв в м'яке тіло Сусанни свій план» [4, с. 264] – «Він уже кричав» [3, с. 13]; «Кобила почала мочитись. Семен посвистав їй тихенько, а тим часом потеруха висипалась з цигарки на землю» [4, с. 270]; «Сонце запалило криваві вогні на цератовім брилі Семена» [4, с. 270] – «Сонце запалило криваві вогні» [3, с. 24]; «Карпо Петрович чує, що він холоде в напруженій тиші, що в голові у нього як важка хвиля, колихнулася думка: «Чи Доря все бачить?» – і проплив образ Сусанни, як вона слухає оповідання сина» [4, с. 271] – «В голові Карпа Петровича, як важка хвиля, колихнулася думка: «чи Доря все бачить?» [3, с. 26]; «Не підкував, стерво...» [4, с. 273] – «не підкував, ледащо...» [3, с. 30]; «Будеш ти знати...ах, будеш ти знати, як я тобі повішусь...» [4, с. 273].

Зі змісту цензурованих речень, фраз та окремих слів видно бажання рецензента адаптувати таким чином текст для читання дітьми (відповідно до серії, де друкувалося оповідання), щоб уберегти психіку дитини від зневажливого опису образу матері (вульгарний опис грудей, шиї, волосся,

внутрішній монолог про минуле у барделі), можливо, з ідеологічних міркувань, бо *тишні муслини, солодкий запах пудри з її лиця* не вважалися позитивною характеристикою пролетарської жінки 30-х років. Образ матері є змістово усіченим, неавтентичним, що не сприяє правдивому описові, представленому М. Коцюбинським.

Показовим є заміна або повернення до мови оригіналу словосполучення *погані звички* у виданні 1930 року на *бардачні звички* у виданні 1988 року. Словосполучення *погані звички* несе більше негативного навантаження (алкоголь, наркотики, куріння, ігроманія тощо), ніж *бардачні звички* (стиль поведінки у барделі) (прикметник *бардачний* походить від іменника *бардак*: бардель, бордель, [бурдель], «дім розпусти» – запозичення з французької мови, фр. *bordel* «публічний дім» (первісно «мала хатина») ← від тюрк. *bardak* «склянка, келих» (до української мови потрапило через російське та польське посередництво) [ЕСУМ, I, с.141-2]). Іншим словосполученням, яким було замінено *бардачні звички* у виданні 30-го року, стало *паскудні звички*: у Словнику української мови прикметник *паскудний* має такі значення: **Паску́дний**, а, е, розм. **1.** Вимазаний, заповнений і т. ін. якимсь брудом; забруднений; **2.** Позбавлений моральної чистоти; нецнотливий, недоброчесний. Належний морально нечистій людині. Який має непристойний зміст; **3.** перен. Пов'язаний із шахрайством. **4.** перен. Про особу або предмет, які в чийх-небудь очах не мають ніякої вартості; нікчемний; **5.** перен., лайл. Який викликає огиду; **6.** Негарний, непривабливий через зовнішні дефекти. З поганими смаковими якостями; дуже несмачний; **7.** перен. Чим-небудь зіпсований, поганий, мерзенний, гідкий [СУМ, VI, с.87]. Лише друге значення цього прикметника відповідає значенню заміненого словосполучення *бардачні звички*, інші ж його значення достатньо розширюють семантику, що не є виправданим для адекватної заміни. Лексеми *бардак*, *бардачний* у Словнику не зазначено, бо натомість активними є лексеми *безлад* (*безладдя*), *безладний*, *недоладний*: **1.** Брак будь-якого ладу, порядку, системи; **2.** Порушення встановленого порядку, норм

громадського життя тощо; **3.** Розлад, неспокій (про душевний стан людини) [СУМ, I, с. 132].

Значну частину становлять лексичні одиниці, у яких помітні фонетичні зміни, більше притаманні російській мові (перший елемент у порівнянні – 1988 рік видання, а другий – видання 1930 року):

– найширше у текстах представлено чергування **в-у, і-й, з-із**: *день вже гас – день уже гас; плесо у лози – плесо в лози; пальцем в задачник – пальцем у задачник; палець в важкому персні - палець у важкому персні; чоботом в чобіт – чоботом об чобіт, чоботом у чобіт; плавали у повітрі – плавали в повітрі; щоб в неї – щоб у неї; вік в кухні, бабрайся у помиях – вік у кухні, бабрайся в помиях; радились вдвох – радились удвох; оббігав весь – оббігав увесь; взяв – узяв; зливались в жовті - зливались у жовті; щось в колесі – щось у колесі; глянув в долину – глянув у долину; застиг в тверде – застиг у тверде; затиснув в грубі – затиснув у грубі; все – усе; так в лівій – так у лівій; ворожнечу у серці – ворожнечу в серці; тютюну і помади – тютюну й помади; дражнитись з свого - дражнитись із свого; з свистом – із свистом; вижене з служби – вижене із служби; ну і – ну й;*

- притаманне для української правописної системи початку ХХ століття вживання м'якого приголосного **-л'-**: *лампадка – лямпадка; лампа – лямпа; планом – пляном; лакеровані – ляковані; дирчанням металу - дирчанням металю; в класі – в клясі; в повазі кодон – у повазі кодьон;*

- уживання буквосполучення **-іа-** замість **-ія-** та **-у-** замість **-в-** запозичених лексичних одиницях: *соціалізмом – соціаліяізом; комедіант – комедіянт; матеріал – матеріял; соусом – совсом;*

- заміна літери **[г]**: *гудзики – гудзикя; дригав – дригяв; ганку – гянку;*

- уживання м'якого **[р']** на місці твердого звука **[р]**: *Доррька – Дорка;*

- передача голосних звуків у запозиченнях: *фаетон – фаьтон; папіроску – папироску.*

До морфологічних змін у лексичному матеріалі двох видань належать (перший елемент у порівнянні – 1988 рік видання, а другий – видання 1930 року):

- закінчення *-і/-и* у кінці слова: *до смерті* – *до смерти*; *приємності* – *приємности*; *ниви самі* – *ниви сами*;
- буквосполучення *-ить /-ити (-ат/-ати)*: *побачить* – *побачити*; *зробить* – *зробити*; *полежать в траві* – *полежати в траві*; *дригать* – *дригати*;
- розмовні та діалектні варіанти лексем: *Вона і сама б хотіла* – *Вона й сама б хотіла*; *золотистий* – *злотистий*; *дерева будуть кружитись* – *дерева будуть крутитися*.
- застаріла форма вказівного займенника: *се (ся)* – *це (ця)*; *про се* – *про це*;
- інші граматичні трансформації (на позиціях афіксів та коренів слів): *безглузді* – *зглузді*; *лакерований чобіт* – *лакований чобіт*; *шорсткого* – *шерсткого*; *враження* – *вражіння*; *на риштованні* – *на риштованню*; *промінь вмочав* – *промінь вмачав*; *наче залізо зітхнуло* – *наче зідхнуло*; *зітхала* – *зідхала*; *персні* – *перстні*; *любувався* – *любовався*; *перисті крила, як в мотеля* – *перісті крила, як у метеля*; *Сусанна* – *Сусана*.

Серед лексичних трансформацій є заміна українських лексичних одиниць на застарілі форми, подібні до російської мови (перший елемент у порівнянні – 1988 рік видання, а другий – видання 1930 року): *звощик* (застаріла форма, близько до рос. извозчик) – *візник*; у такому прикладі, можливо, помилково пропущена літера змінила значення: *під самі пахви* (Пахва, и, жін. Внутрішня частина плечового згину [СУМ, VI, с. 100]) – *під самі пахи* (Пах 2, у, чол. Місце між стегном і нижньою частиною живота [СУМ, VI, с. 100]); *в своїх муслінах* – *бев своїх муслінах*; *виліз з дрозжки* – *виліз* («з дрозжки» вилучено); вживання діалектного варіанту: *м'яв* – *мняв*; та розмовного, застарілого: *розцібнув* – *розстебнув*; правописні розбіжності у написанні слів: *чортзна-що* – *чорт зна що*; *де-небудь* – *денебудь*; *з боку на бік* – *збоку набік*; *нелегко* – *не легко*; *водянисті, блукаючі очі* – *водянисті очі*.

На синтаксичному рівні також є значні розбіжності, спричинені нормами та правилами пунктуації 30-х років XX століття (перший елемент у порівнянні – 1988 рік видання, а другий – видання 1930 року):

- вживання лапок: з географії «п'ять», сказати «добраніч» – з географії п'ять, сказати добраніч; (без абзацу) «От, – скаже, – був я дитиною ще, а мій покійний батько...» – (з абзацу) От, – скаже, – був я дитиною ще, а мій покійний батько...; «Молебень?» - подумав Доря. – Молебін? - подумав Доря; Все воно злилося в однім слові: «Повісять» - нестерпуче жахливим і дикім. – Все воно злилося в однім слові «повісять», нестерпуче жахливим і дикім;
- уживання коми у різних позиціях: Покажи, Сузя... що там таке? – Покажи, що там таке?; Нарешті... (Врешті...) – Нарешті,... (Врешті,...); Він мовчки стежив за парохом і, коли той зачепився за ніжку стільця, одчепив та пустив далі. – Він мовчки стежив за парохом і_ коли той зачепився за ніжку стільця, одчепив та пустив далі; А може, й справді! Нехай би побачив. – А може й справді, нехай би побачив; Однак... – Однак,...; коли Карпа нарешті оцінять – коли Карпа, нарешті, оцінять; Ах, Дорик, щасливий! – Ах, Дорик щасливий!; А, може, ... – А _може_...; запахло хлівом, і маленькі дома дрімали – запахло хлівом _ і маленькі дома дрімали; в стерні, певно, ... – в стерні_ певно_ ...; Говорити, чи ні? – Говорити_ чи ні?; мої іменини, і він – мої іменини_ і він; Голос перервався у нього, і жаль скривив губи. – Голос перервався у нього_ і жаль скривив губи; – Хуліган. Оселедець. – Хуліган! Оселедець!; вальс, який тепер – вальс, що його тепер;
- уживання тире: Вудлище – луком... – Вудлище луком...; Але набігла згадка – і він заспокоївсь. – Але набігла згадка і він заспокоївсь; Найкраще сховайся за грушу... – Найкраще – сховайся за грушу... .

Такі особливості синтаксису визначені завданнями, які ставив М. Коцюбинський при написанні своїх творів: «Маємо на увазі манеру відтворення внутрішнього світу героя, його психічного стану за допомогою не лише відповідної лексики, а й свідомо вживаних стилістичних фігур, експресивного синтаксису, що знайшло своє вираження у частотному

вживанні неповних або обірваних речень, питального, окличного знаків, трьох крапок» [2, с. 77].

Для видання 1930 року процес евфемізації (був би мотивований для дитячої редакції твору) полягав не у пом'якшенні значення грубого висловлювання, а просто усуненні «невідповідного» слова чи фрази (перший елемент у порівнянні – 1988 рік видання, а другий – видання 1930 року): *Розпився, стерво. – Розпився...; Молебень, таку його маму... – Молебінь... .*

Усе лексичне різноманіття оповідання «Подарунок на іменини» можна і слід розглядати не тільки у суто лінгвістичному аспекті, але й у розрізі сучасних глибоких досліджень творів для дітей (філософський, психолінгвістичний, соціологічний аналіз). Творчість М. Коцюбинського як і В. Винниченка, В. Стефаника та ін. є прикладами складної та цікавої літератури. В деяких деталях їхні твори нагадують то казки Г.- К. Андерсена, то психологічні роботи З. Фрейда (стосунки син-матір-батько): «у своїх творах Андерсен розправляє з дітьми досить безжально: «дівчинка, що наступила на хліб», опиняється в пеклі, ще одній дівчинці справедлива сокирка відрубє ніжки, інша дівчинка замерзає, щасливо усміхаючись, лелеки карають шестирічного хлопчика, який насміхався з них, приносячи йому мертвого братика...Дуже часто антураж для описуваних письменником моторошних подій складає майже вульгарна кількість шовків, перлів та інших коштовностей» [1]; «Мати любить свою дитину, на відміну від батька, не за його достоїнства, не за його досягнення, але тому, що це її дитина. Захоплення матері сином також безумовне. Вона схиляється перед ним і обожнює його не за те чи інше діяння, а тому, що він – це він, і він – її син. Таке ставлення виявляється особливо вираженим, якщо син – улюбленець матері і до того ж мати має більшу життєву силу та уяву, ніж батько» [6]. Проте такі серйозні ґрунтовні дослідження вимагають окремої уваги лінгвістів, психологів, соціологів та філософів.

Висновки. На лінгвістичному рівні аналіз двох варіантів одного твору письменника дозволив зробити такі висновки:

- 1) аналіз фонетичних та лексичних трансформацій дає усі підстави стверджувати, що цензурування проводилося не лише з метою адаптувати оповідання М. Коцюбинського «Подарунок на іменини» для дитячого сприйняття, а й задля наближення тексту до фонетичних та лексичних норм російської мови;
- 2) найбільшу групу змін зафіксовано на фонетичному рівні, що було визначено впливом фонетичних норм російської мови;
- 3) оскільки літеру *ѣ* заборонено у 1933 році, то у виданні 1930 року вона ще вживається;
- 4) вилучення словосполучень, окремих лексем, а то й цілих уривків тексту у виданні 1930 року зумовлено віком читацької аудиторії (дитяча література);
- 5) відмінність правописних норм спричинила синтаксичні розбіжності двох текстів, тому два варіанти одного оповідання по-різному сприймаються читачем на емоційному рівні;
- 6) тексти художніх творів для дітей варто розглядати з різних аспектів: лінгвістичного, психолінгвістичного, філософського.

ЛІТЕРАТУРА

1. Діброва Н. Ганс-Крістіан Андерсен: потворний геній, що боявся жінок і не любив дітей. – 2009. URL: <https://vsiknygy.net.ua/review/765/> (дата звернення 01.08.2020).
2. Зотова В. Г., Залогіна Г. Г. «Говори, говори...»: поетика монологів і діалогів у малій прозі М. Коцюбинського. *Українські студії в європейському контексті*, 2020. №1. С. 75 – 86. URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/9016/1/zotova_zalogina_2020.pdf (дата звернення: 13.07.2020).
3. Коцюбинський М. Подарунок на іменини. – Харків : Український робітник, 1930. 31 с.
4. Коцюбинський М. М. Твори: У 2 т. – Київ : Наук.думка, 1988. 496 с.

5. Лахманюк А. М. Іронія паратексту: когнітивний підхід (М. Коцюбинський «Подарунок на іменини»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. Одеса, 2015. № 18. Том 1. С. 74–77.

6. Фромм Ерих Зелигманн. Теорія Фрейда (збірник) URL: <https://www.litmir.me/br/?b=221824&p=1> (дата звернення: 10.08.2020).

REFERENCES

1. Dibrova N. (2009) Hans-Khrystian Andersen: potvornyi heniy, shcho boyavsia zhinok i ne liubyy ditei [Hans-Christian Andersen: An ugly genius who was afraid of women and did not love children]. Retrived from: <https://vsiknygy.net.ua/review/765/> (accessed 08 August 2020).
2. Zotova V.H., Zalogina H.H. (2020) “Hovory, hovory: poetyka monolohiv ta dialohiv u maliy prozi M. Kotsubynskoho” [“Speak, speak...”: Poetics of monologues and dialogues in short prose by M. Kotsubynskyi]. *Ukrainian studies in the European context*, 1, pp.75-86. Retrived from: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/9016/1/zotova_zalogina_2020.pdf (accessed 13 July 2020).
3. Kotsubynskyi M. (1930) *Podarunok na imenyny* [A gift for a bithday]. Kharkiv: Ukrayinskyi robitnyk (in Ukrainian).
4. Kotsubynskyi M.M. (1988) *Tvory v 2 tt.: Povisti ta opovidannia* [Works in 2 volumes. Novelettes and Short stories], II, Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
5. Lakhmaniuk A.M. (2015) Ironiya paratekstu: kohnityvnyi pidhid (M. Kotsubynskyi “Podarunok na imenyny”) [The irony of paratext: A cognitive approach (M. Kotsubynskyi “A gift for a bithday”)]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University*. Ser.: Philology, Odesa. 18, I, pp.74-77.
6. Erich Fromm (1959, 1980, 2012) Sigmund Freud`s Mission (greatness and limitations of Freud`s thought) Retrived from: <https://www.litmir.me/br/?b=221824&p=1> (accessed 10 August 2020) (in Russian).

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: у 7 т. / за ред.: О. С. Мельничука [та ін.]. Київ, 1982-2012.

СУМ – Словник української мови. В 11 т. Київ, 1970 –1980.